

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора **Авраменка Олега Борисовича**, професора кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на дисертаційну роботу Чорної Оксани Григорівни «Методика навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни)

Актуальність дисертаційної роботи Чорної Оксани Григорівни визначається необхідністю реформ у галузі освіти і зумовлена системною трансформацією українського суспільства та процесами, що відбуваються у світі. Стан навколишнього середовища, демографічна ситуація і соціальні конфлікти призвели до нагальної необхідності пошуку нової парадигми безпеки в інтересах виживання як окремих людських спільнот, так і всього людства. Процеси глобалізації ще більшою мірою посилили взаємозалежність природи і суспільства, людини і суспільства.

Відповідно до цього, зростає й роль підготовки майбутніх учителів технологій у вищій школі, бо саме від наявності в їхній професійній діяльності необхідних вмінь та навичок, залежить ступінь підготовки учнів до безпечної діяльності у сфері матеріального виробництва, і навколишнього середовища взагалі.

З огляду на це, дисертаційне дослідження Чорної О.Г. присвячене теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці ефективності методики навчання міждисциплінарного інтегрованого курсу соціально-екологічної безпеки майбутніми учителями технологій є своєчасним і перспективним. Доцільність впровадження інноваційних інтегративних технологій навчання, на обґрунтованій дисертантом основі, виступає оригінальним засобом формування компетентностей з безпеки життєдіяльності, охорони праці, цивільного захисту, основ ергономіки, що необхідні для повноцінної підготовки майбутнього фахівця технологічного напрямку підготовки.

Автореферат дисертаційного дослідження Чорної О.Г. написаний відповідно до існуючих вимог, повністю відповідає змісту і структурі дисертації, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження та його результати. Провідні ідеї та положення наукового дослідження висвітлено у 28 наукових працях, з них: 3 навчальних посібники, 4 навчально-методичних посібники, 10 статей у наукових фахових виданнях, з них: 4 одноосібні, 2 статті у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз; 11 статей у збірниках наукових праць і матеріалах конференцій.

Аналіз дисертаційної роботи, автореферату, наукових публікацій і доповідей автора на різного рангу наукових конференціях, додатків з цінними для практичного використання рекомендаціями дає підстави підтвердити значну теоретичну і практичну значущість проведеного дослідження, а також відзначити вагомий особистий внесок дисертантки в одержанні наукових результатів.

Обрана дисертанткою тема дослідження безсумнівно є актуальною для педагогічної науки та методики навчання технологій. Значний особистий досвід викладацької діяльності у вищому навчальному закладі забезпечив можливість дисертантці визначитись з основними завданнями методики інтегрованого навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності у процесі підготовки майбутніх учителів технологій.

Зупинюсь на стислому викладі оцінок рецензованого дослідження відповідно до його структури та змісту.

У вступі досить переконливо доведена доцільність обраного напрямку дослідження, чітко окреслено його об'єкт, предмет, мету, завдання, висвітлено наукову новизну, теоретичне і практичне значення, висновки про апробацію та впровадження результатів.

Перший розділ дисертації «Теоретичні основи організації навчання майбутніх учителів технологій соціально-екологічної безпеки життєдіяльності» присвячено глибокому ретроспективному аналізу психолого-педагогічних та соціально-філософських джерел в ракурсі досліджуваної проблеми, охарактеризовано стан проблеми і перспективи становлення безпеки

життєдіяльності як науки та навчальної дисципліни, проаналізовано наукові та організаційно-педагогічні основи навчання з соціально-екологічної безпеки життєдіяльності, визначено шляхи підвищення рівня фахової підготовки з безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій, уточнено дефініцію понять «соціальна безпека», «екологічна безпека», «соціально-екологічна безпека» обґрунтовано дидактичний комплекс методичного забезпечення з соціально-екологічної безпеки життєдіяльності.

Також у цьому розділі авторка аргументовано довела, що інтегративність при формуванні компетентностей з безпеки життєдіяльності у майбутніх учителів технологій відображається у змісті та структурі фахової освіти та освіти з безпеки діяльності.

У другому розділі, – «Методика навчання майбутніх учителів технологій соціально-екологічної безпеки життєдіяльності», – здійснено ґрунтовний опис створеної методики навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності. У рамках запропонованої методики обґрунтовано можливості формування наукового світогляду й особистісних якостей учителя технологій з метою забезпечення його готовності до безпечної професійної діяльності та діям у надзвичайних ситуаціях; визначено організаційно-методичні умови реалізації розробленої методики навчання. Цінним є те, що змістовий компонент методики є мобільним і змінюється відповідно до вимог соціального замовлення, він представляє собою інтеграцію теоретичної й практичної підготовки з дисциплін безпеки життя і діяльності та фахової підготовки майбутніх учителів технологій; проектується на світоглядних, психолого-педагогічних, соціальних, екологічних, технологічних та культурологічних аспектах.

Практичну значимість даного розділу має розробка дидактичних та методичних матеріалів для підвищення рівня викладання та якості навчання інтегрованого курсу соціально-екологічної безпеки життєдіяльності, що полягає в розробці навчальної програми, методичних рекомендацій для студентів з виконання лабораторного практикуму, практичних робіт, створення тезаурусу основних понять та термінів курсу «Соціально-екологічна безпека

життєдіяльності», навчальних та навчально-методичних посібників «Інтегрований курс безпеки життєдіяльності», «Безпека життєдіяльності та цивільний захист і методика їх навчання», «Безпека життєдіяльності (теоретичні основи)», «Основи охорони праці», «Безпека життєдіяльності та охорона праці (практичний курс)», «Матеріали для контролю якості навчальних досягнень з курсу «Безпека життєдіяльності»; впровадженні та обґрунтуванні інноваційних педагогічних методик, пов'язаних з використанням активних методів навчання та комп'ютерно-інформаційних технологій.

Розроблена дисертанткою методика навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності істотно відрізняється від типових моделей і орієнтована на більш самостійну роботу студентів у навчально-пізнавальній діяльності, на необхідність досягнення якості набутих студентами компетентностей стосовно безпечних способів та засобів діяльності, їх мобільності та можливості приймати ситуативні, адекватні рішення в надзвичайних ситуаціях.

Третій розділ, – «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методики навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності», – присвячений розкриттю особливостей організації педагогічного експерименту (констатувального, пошукового, формувального), обґрунтуванню показників ефективності методики навчання інтегрованого курсу, визначені показники та критерії, за якими визначався рівень формування компетентностей з соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій.

Одержані статистичні і якісні результати педагогічного експерименту вказують на хорошу перспективу впровадження науково-методичних наробок дисертантки у практику підготовки майбутніх учителів технологій.

Поставлена в дисертації мета – обґрунтування, розробка, експериментальна перевірка методики навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій досягнута, про що свідчить широке впровадження результатів дослідження в реальний навчальний процес багатьох вищих педагогічних закладів України та позитивні відгуки викладачів, науковців.

Загалом, позитивно оцінюючи наукову та практичну значущість отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити деякі зауваження до змісту роботи, а також висловити окремі побажання.

1. Дисертаційна робота є логічно завершеною й переконливо сприймається. Але окремі дисертаційні матеріали наприклад, в підпункті 2.3.2., що висвітлюють проблему організації самостійної роботи в ВНЗ, мали б описуватись у першому розділі. При викладі результатів дослідження дисертантка не завжди рівномірно розподіляє матеріал по підрозділам.
2. Варто було б, на наш погляд, висвітлити у підрозділі 1.1. більш детально зарубіжний досвід дослідження проблем вдосконалення процесу викладання дисциплін безпеки життя і діяльності.
3. У теоретичному розділі дисертації не завжди чітко представлена власна позиція авторки стосовно окремих теоретичних положень, які стосуються досліджуваної проблеми.
4. Дослідження вигідно б виграло при детальнішому аналізі змісту критеріїв та опису показників рівня сформованості фахової компетентності з соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій до таблиць 3.1 (с.135) та 3.2 (с.137).
5. У роботі йдеться про організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективність методики навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій, проте не розкривається зміст самого поняття «організаційно-педагогічні умови»
6. При оформленні дисертації допущені певні огріхи, в тексті дисертації наявні деякі стилістичні та орфографічні неточності, зустрічається певна кількість посилань без зазначених сторінок.

У цілому ж вказані недоліки не применшують рівня теоретико-практичної значущості одержаних результатів. Оцінюючи рецензовану роботу в цілому можна зробити загальний висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів дисертаційна робота «Методика навчання соціально-екологічної безпеки життєдіяльності майбутніх учителів технологій» відповідає вимогам «Порядку

присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Чорна Оксана Григорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02- теорія та методика навчання (технічні дисципліни).

Офіційний опонент,
професор кафедри техніко-технологічних дисциплін,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини,
доктор педагогічних наук, професор

Авраменко О. Б.

Підпис офіційного опонента д.пед.н., професора Авраменка О.Б. стверджую:

Ректор Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини,
доктор педагогічних наук, професор

Безлюдний О. І.